

“UNGURENII” ÎN ȚARA ROMÂNEASCĂ

Mihai Chiriță

Motto:

*“Noi românii suntem un popor de circulație
neîntreruptă, de unde vine și unitatea noastră
națională” (Nicolae Iorga).*

Ideea: “Ungurenii în Țara Românească” s-a născut pentru mine ca rezultat al unor cercetări întreprinse la Arhivele Statului pentru întocmirea monografiei satului Bistreț-Dolj, sat situat la Dunăre, pe malul bălții cu același nume, unde oierii transilvăneni veneau în fiecare an cu oile la iernat.

Deși m-am născut și am copilărit în acest sat, iar după plecarea definitivă l-am văzut de nenumărate ori, timp de peste 50 ani eu nu am știut de existența unor români transilvăneni pe acolo, până acum câțiva ani. Prima surpriză - plăcută, mărturisesc sincer - a survenit atunci când cercetând Condicele bisericești (1832-1964), Registrele de stare civilă ale comunei (1865-1981) am descoperit că la Bistreț se află în prezent 40 de familii de români transilvăneni, urmași ai unor neamuri care au venit peste Carpați încă din secolul trecut, ca: Damian Moșoiu Ungureanu (din satul Pianu de jos, de lângă Sebeș), Pătru Ungureanu (bârsan reântors din refugiu de peste Dunăre), Ion poreclit “Neamțu” ca unul ce

venise din Țara Nemțească (de la Oradea), Lazăr Văgău (din satul Boșorod, ținutul Hunedoarei), Ilie Niculescu Ungureanu (negustor din Poiana Sibiului), Nicolae Văleanu (din satul Vale, districtul Sibiu), Ispas Petrescu (cismar), percum și Iosif, Ambrozie și Simion, înregistrați la vremea respectivă "Ungureanu", ca poreclă.

A urmat la rând cea de-a doua surpriză, când cercetând catagrafiile Vistieriei pentru județul Dolj din cel de-al treilea deceniu al secolului trecut, am constatat că în plasa Câmpului din Județul Dolj, situată între regiunea de baltă și cea de deal, câteva sate erau alcătuite din ungureni și anume Perișoru Ungureni Goicea Mică (de lângă Bârca) și Cângiova (de pe malul drept al Jiului). La Sibiu, mai aflasem de o legendă care spune că localitatea Băilești din județul Dolj, actualul oraș din șesul Olteniei - a fost înființată de neamul Băilă din Săliștea Sibiului. Ca orice legendă, ea trebuie să conțină și un sâmbure de adevăr!

De acum era clar pentru mine că românii transilvăneni s-a așezat pretutindeni pe teritoriul Țării Românești, lucru confirmat ulterior de documente aflate la Arhivele Statului din București. Acestea conțineau numele unor băjenari "străini", veniți de peste hotare în Oltenia, în perioada anilor 1819-1831 și înscriși de visteria Țării în "slobozii", ca unii ce plăteau birul pe jumătate.

Dacă în cazul celor veniți de peste Dunăre în județele de șes (Romanești, Dolj și o parte din Mehedinți), marea majoritate a acestor "străini" erau români ce se reîntorceau din refugiu și numai o mică parte "sârbi" situația era cu totul alta în județele de munte (Vâlcea, Gorj și cealaltă parte din Mehedinți), unde "străinii" erau în exclusivitate români veniți de peste Carpați. Localități mari și însemnate ca Văideeni (Vâlcea), Novaci (Gorj) și Baia de Aramă (Mehedinți) erau alcătuite din ungureni.

Deși categoriile în cauză nu ne arată și "neamul" străinilor, adică naționalitatea, după poreclă și numele de botez pe care aceștia le purtau, deducem cu ușurință că ei erau români ce aparțineau unor localități din Transilvania, ca: Sălișteanu, Tilișcanu, Vinereanu, Tompârceanu, Văleanu, Jinaru, Poenaru,

Sascioreanu, Brașoveanu, s.a., după numele sașilor în Țara Românească au constituit excepții rare în trecut. O dovedesc tot catagrafiile Vistieriei!

Ulterior, cercetând și dosarele corespunzătoare pentru Muntenia am constatat existența numeroasă a ciobanilor ardeleni nu numai în județele de munte (Argeș, Muscel, Saac, Buzău și Râmnicu Sărat), cu și în cele de șes, în special Ilfov în care se afla capitala țării, precum și în Bărăgan, unde Județul Ialomița era brăzdat de numeroase "drumuri ale oilor" ce duceau spre bălțile și vadurile de la Dunăre.

Transilvania a fost în toate timpurile un ținut bogat și înfloritor, cu locuitori pricepuți și harnici. În antichitate, aurul munților Apuseni a stârnit pofta de cucerire a marelui și puternicului imperiu roman, iar în evul mediu populațiile migratoare au dat asaltul asupra Carpaților ori de câte ori au venit sau au trecut pe aici. Un astfel de pământ a fost întotdeauna râvnit de venetici, dar niciodată părăsit de băștinași. Nici nu este cazul să mai pomenim de o teorie falsă și perimată - fiind lipsită total de un temei documentar și scornită în scopuri politice tendențioase, care susține că românii ar fi străini în propria lor țară. Cred că ați înțeles că este vorba de teoria lui Rössler! Dacii conduși de Decebal, ca și blahii lui Gelu, Glad și Menumorut s-au bătut cu înverșunare pentru apărarea gliei lor, înainte de a fi învinși și cucerți.

În decursul istoriei sale, Transilvania a reprezentat rezervorul care a alimentat cu populație ținuturile de dincoace de Carpați, pustiite timp de un mileniu de migratorii veniți din nordul și estul Europei. Primul document scris care relevă fenomenul migrației populației transilvănene la sud de Carpați este Diploma lui Bela IV-regele Ungariei - de la 1247, prin care se iau măsuri de interzicerea emigrărilor, urmat de un alt document românesc și oral, de data aceasta: Legenda descălecatului de către Negru Vodă.

Transilvania a revărsat valuri de populație în Țara Românească și Moldova. Cauza principală a constituit-o

reprimarea socială, spirituală, culturală, națională, politică și economică - la care a fost supusă în mod sistematic populația băștinașă. Autoritățile și nobilimea maghiară i-a privat de la început pe români de pământ, transformându-i în șerbi. Li s-au luat până și drepturile politice și civile, rezervate numai celor trei națiuni privilegiate, deși venite mai târziu în Transilvania, prin acel faimos "Unio Trium Naționum" de la 1437. Fenomenele care au generat trecerile de populație românească din Transilvania la sud și la est de Carpați au fost: Răscoala de la 1514 condusă de Gh. Doja; Persecuțiile religioase din secolul XVII, când s-a încercat trecerea românilor la calvinism, odată cu introducerea reformei religioase în Transilvania; Unirea cu Roma la sfârșitul secolului al XVII-lea, însoțită de trecerea românilor cu forța la catolicism de către iezuiții Contra-Reformei când bisericile ortodoxe din Transilvania și Bucovina au fost rase de pe suprafața pământului cu tunul la 1761, de către generalul austriac Buccov; Militarizarea satelor de margine (grănicerești), în 1762, urmată de prinderea cu arcanul pentru luarea tinerilor români "la catane"; Marea răscoală țărănească condusă de Horea, Cloșca și Crișan, din anii 1784-1875; Crearea dualismului austro-ungar (1867); Războiul vamal dintre Austro-Ungaria și România (1886-1893); Memorandumul adresat împăratului de la Viena (1892) și procesul intentat de autoritățile maghiare memorandiștilor (1894); Deposdarea românilor de munți, păduri și pășuni (cazul satelor din Mărginimea Sibiului); Înăsprirea fiscalității, însoțită de lipsa de libertate și mișcare.

Procesul de emigrare a românilor din Transilvania a avut urmări, uneori, catastrofale pentru economia acesteia. În cea de a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, dincoala de Carpați se putea auzi strigături: "toată Transilvania vine la noi", iar la sfârșitul aceluiași secol Austria reclama 16.000 familii de români transilvăneni refugiați în Moldova și alte 8.000 familii în Țara Românească. Deasemenea, în 1818 Țara Românească trimitea înapoi peste Carpați - "cu poruncă" - 787 familii, fiind cerute de

autoritățile din Transilvania. Se știe că, după războiul de independență de la 1877-1878, mocanii transilvăneni au emigrat în număr mare în Dobrogea. Se consemnează și faptul că numărul ardelenilor emigrați în Țara Românească în perioada 1896-1913 se ridica la 150.000 persoane. În aceste condiții, este explicabil de ce autoritățile din Transilvania arătau un interes deosebit ungarilor care treceau în Principate cu oile la pășunat, iernat sau vărat, ținându-se o evidență riguroasă a acestora la punctele de trecere, iar în mod periodic, ciobanii erau chemați la munte pentru numărătoarea animalelor, putând fi rechemați definitiv în țară (Transilvania).

O altă cauză a emigrării românilor transilvăneni în Țara Românească, concomitent cu cea a "sârbilor" de peste Dunăre, a fost dezvoltarea agriculturii în Principate. Pacea de la Kuciuc-Kainargi din 1774 și mai ales cea de la Adrianopol din 1829 au marcat două date importante în economia Țării Românești. Dacă până atunci, Principatele Române fuseseră grâнарul numai al Imperiului otoman, timp de aproape trei secole, de acum înainte ele vor trebui să furnizeze cereale și Europei Centrale. Grâул românesc devine un prețios produs de export iar libertatea de comerț ca și cea de navigație, atât pe Marea Neagră cât și pe Dunăre, sunt garantate de Poartă (Turcia). Domnitorii Țării Românești vor acorda privilegii speciale străinilor ce doreau să vină în țară, fapt ce va crea de cele mai multe ori din partea Imperiului otoman, dar mai ales proteste din partea Austriei, devenită noua stăpână a Transilvaniei.

De întotdeauna, oierii transilvăneni au trecut cu turmele pe versantul însořit al Carpaților, unde găseau iarbă grasă și din belșug în timpul verii, după care își duceau oile la iernat în bălțile Dunării. Trebuie știut că păstoritul la poporul român a fost legat de centre stabile, ceea ce îl deosebește radical de cel practicat, spre exemplu, de popoarele nomade din Asia. De aici și deosebirea dintre păstoritul transhumant de la noi și cel itinerant, care presupune deplasarea din loc în loc, tot timpul, a păstorilor și

turmelor, împreună cu gospodărie cu tot. La noi creșterea animalelor a avut un caracter de stabilitate și în strânsă legătură cu agricultura, aceste două ocupații de bază ale poporului român fiind inseparabile și practicate concomitent. Se știe că cine seamănă grâu toamna trebuie să aștepte să se reîntoarcă peste nouă luni să și-l recolteze! Oierii noștri își aveau așezări stabile la munte, unde își lăseau gospodăriile și copiii în grija băcițelor. Românii au fost ciobani, dar în același timp și plugari.

În cea de a doua jumătate a secolului al XVIII lea, neexistând nici o speranță de îmbunătățire a traiului, oierii transilvăneni au început să-și părăsească definitiv satele de baștină și să se stabilească dincoia de Carpați cu familii cu tot, transhumanța transformându-se într-o veritabilă migrație.

Temătoare de a nu pierde animalele și produsele lor, autoritățile habsburgice au luat măsuri de pază severă la graniță, ținând evidența oierilor, pretinzând drept de protecție (cetățenie) asupra lor ca "sudiți", adică supuși ai împăratului de la Viena, prin înființarea de consulate la Iași și București. Tot atât de interesată, Țara Românească urmărea ca "străinii" veniți de peste hotare să se așeze definitiv, țara fiind depopulată prin fugă - în special, peste Dunăre, în timpul războaielor ruso-austro-turce purtate pe teritoriul Principatelor timp de peste un secol. În plus, se cereau tot mai multe brațe de muncă, necesare dezvoltării agriculturii, impusă de îndestularea armatelor de ocupație și a pieței de la Constantinopol. La aceste nevoi, se va adăuga și aceea a exportului de cereale în Europa Centrală. Străinilor dornici să se stabilească în Țara Românească li se acordau tot felul de privilegii, cel mai important fiind cel legat de plata birului.

În 1776, s-au înființat la București și Craiova câte un Isprăvnicat al ungurenilor. Ele aveau să se ocupe cu organizarea în slobozii a românilor veniți din Transilvania, care doreau să se stabilească definitiv în Țara Românească. Pentru aceasta, li se asigura o administrație separată de cea a pământenilor, având ispravnici, zapcii și pârcălabi proprii. Nefiind primite cu ochi buni

de către austrieci, aceste isprăvnicate vor fi desființate în timpul ocupației Țării Românești de către aceștia în anii 1789-1790. În 1812, sub domnia lui Ion Caragea, ele vor fi înființate din nou, sub o formulă lărgită de data aceasta, fiind intitulate Isprăvnicate ale străinilor, avându-se în vedere și atragerea locuitorilor de peste Dunăre, dar desființate de același domnitor în 1818, deoarece nu-și atinseseră scopul (în loc să vină străini de peste hotare, fugeau locuitorii pământeni ai țării, din cauza înăsprii fiscalității).

În sfârșit, în 1818, odată cu venirea la tronul Țării Românești a domnitorului Alexandru Șuțu, Isprăvnicatele străinilor se înființează și vor funcționa până la 1 iulie 1831, când sloboziile au fost desființate prin prevederile Regulamentului Organic iar străbunii au trecut în rândul pământenilor, plătind cu toții același bir, pe cap de familie: capitația. Bine organizate, aceste ultime isprăvnicate ale străinilor au adus Țării Românești un aport de 18.000 familii, dintre care o treime erau ungurenii.

Chiar dacă în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea, emigrarea în masă dincoala de Carpați a transilvănenilor poate fi virtual încheiată, datorită măsurilor sporite de pază a graniței luate de imperiul habsburgic prin reorganizarea pichetelor de grăniceri (1851), ungurenii vor continua să fugă în principate, alegând calea potecilor ascunse, cunoscute numai de ei, până în preajma primului război mondial.

În urma dezvoltării agriculturii în Țara Românească, împrușcându-se pășunile, cu timpul ungurenii își vor vinde turmele, deschizând prăvălii și cârciumi pe la orașe și sate. În această privință este tipic cazul lui Ilie Ungureanu, originar din Poiana Sibiului care deschide o băcănie în Bistreț-Dolj, unde era și un mic port de Dunăre. În aceeași măsură, ungurenii vor practica și comerțul ambulant, ducând în Transilvania piei crude, pește sărat, slănină de porc, miere de albine, fructe, tutun, cereale și aducând de acolo piele tăbăcită, chimire, opinci, lacăte, cazane, fiare de plug, potcoave, pile, cizme, hamuri, unelte agricole și

cărți. În privința acestora din urmă, să ne gândim numai la exemplul lui Badea Cârțan.

După deștelenirile din Bărăgan practicate în secolulul trecut, constrânși de lipsa de pășuni mocanii vor trece cu oile în Dobrogea, iar de aici - când fenomenul deștelenirii îi va ajunge din urmă - unii dintre ei se vor îndrepta spre Crimeia și Caucaz, în timp ce alții, rămași locului, le vor vinde investind banii în mici întreprinderi (hoteluri, restaurante), arendând sau cumpărând pământ de la localnicii turci și devenind moșieri în felul acesta.

Românii transilvăneni au fost cunoscuți în Țara Românească mai ales sub denumirea generică de "ungureni", ca unii ce veneau din Țara Ungurească, dar și sub denumirea de mocani (cei din Bărăgan și Dobrogea), țuțuieni, bârsani sau moroeni (trocari).

Însuși denumirea de ungurean (sau mocan) se confundă cu cea de cioban sau oier. Atunci când numărul lor era mare în raport cu regiunea sau localitatea din care erau originari, li se atribuia o poreclă corespunzătoare, ca: Bârsanul (Țara Bârsei), Mărgineanu (satele din Mărginimea Sibiului), Olteanu (Țara Făgărașului, prin care trecea Oltul) sau Sălișteanu, Uceanu, Vinereanu, Săceleanu, Tilișcanu, Poenaru, Jinaru, ș.a.m.d.

Ungurenii în Oltenia. Catagrafiile Vistieriei Țării Românești pentru Isprăvnicatul străinilor de la Craiova din perioada anilor 1819-1831 permit cunoașterea numărului și al numelui ungurenilor veniți de peste Carpați și stabiliți în județele de munte ale Olteniei. Se știe că "sârbii" veniți de la sus de Dunăre nu au depășit zona de deal și de pădure, cu excepția orașelor; în schimb zona de munte a fost rezervată în exclusivitate transilvănenilor. O statistică numerică pentru județele de munte arată că în 1831 în județul Vâlcea se aflau 880 familii de străini, în Gorj - 958 iar în Mehedinți se aflau numai la Baia de Aramă, 30 familii de ungureni. Spre exemplu, în sate nominalizate:

În județul Vâlcea, 35 sate aveau 660 familii de străini, dintre care cele mai multe la Vaideeni Ungureni (173) și Băbenii

Ungureni (62), urmând Runcu (55), Drăgășani (49), Mihăești (25), Sirineasa (21), Pietrari (20), Stănești (20), Ionești (19), Strejești (16), Fumureni (15), Sutești (14), Călina (12), Folești (12), Glăvile (12), Scundu (10), Băzănești (10), Râmești (11), etc.

În județul Gorj, 13 sate aveau 494 familii de străini, dintre care cele mai multe se aflau la Novaci (88), Preajba (62), Stănești (56), Valea Mare (50), Bălta (47), Tismana (32), Vărsăturile (30), Dobrița (28), Bengești (23), Călești (22), Vânăta (22), Crasna (18), Vădeni (16).

Naționalitatea "străinilor" este confirmată și de antroponimele pe care le purtau (nume de botez, nume de familie sau porecle). În județele din sudul Olteniei - Mehedinți, Dolj și Romanați - ungureni pot fi recunoscuți după porecla caracteristică acestora, ca: Ungureanu, Mocanu, Bârsanu, Ardeleanu ș.a., iar în unele cazuri prezența lor devine prezumtivă fiind dedusă după numele de "Ungureni" atașat numelui satului, ca-spre exemplu: Goicea Ungureni, Ungurenii st Perișor.

În schimb, în cazul județelor Dolj și Romanați pentru care se păstrează recensământul de la 1838 ("Obșteasca Catagrafie", 1838; Asl. St. Buc.) prezența ungurenilor reiese în mod clar după însuși "neamul" pe care catagrafia îl consemnează într-una din coloane: ungurean, bârsan, ardelean. Astfel:

În județul Romanați, 6 sate din plasa Câmpul avem un număr de 28 ungureni: Popânzălești - 12, Diosti - 10, Celariu - 2, Radomiru - 2, Ghizdăveși - 1 și Cipuria - 1; alte patru sate din plasa de Mijloc, 13: Gostavățu (6), Reșca (4), Scărișoara (2) și Redea (1) iar în două sate din plasa Oltului - 2; Brâncovei (1) și Piatra de Sus (1).

În județul Dolj, singurul județ din cele 17 ale Țării Românești pentru care se păstrează la Arh. St. București și recensământul din 1831 ("Obșteasca Catagrafie" - 1831), situația ungurenilor aflați la sate se prezintă astfel: în plasa Balta, 14 sate aveau 16 ungureni: Gângiova (10), Nedeia (2), Bistrețu (1), Plosca (1), Săpata (1), Zăvalu (1); în plasa Câmpul, în 8 sate existau 27

ungureni: Goicea Mică (11), Lipovu Ungureni (5), Perișoru pe (moșia) Bucovăț (4), Goicea Mare (2), Segarcea (2), Cioroiu (1), Urzica Mare (1) și Goicea de Mijloc (1); în plasa Jiul de Jos, 4 sate aveau 5 ungureni: Tugurești (2), Calopăru (1), Capu Glodului (1) și Balta Verde (1); în plasa Gilort: Căpinteni (2) și Sipotu de Sus (1); în plasa Amaradia de Jos: Mischiu (2), Mlecănești (1) și Mileștii de Jos (1); în plasa Amaradia de Sus: Socoteni (1); în plasa Dumbrava de Sus, 7 sate aveau 15 ungureni: Tâmburești (13), Adunații de Ghiorman (3), Zănoaga (3), Rojiștea (2), Cârcea (2), Pușurile (1) și Ghindeni (1). Cifra 1 nu trebuie să vi se pară mică, fiindcă dintr-o familie de atunci ar fi putut rezulta până astăzi, după un secol și jumătate, 16-20 familii de urmași (cazul urmașilor lui Damian Ungureanu de la Bistreț - Dolj!).

Ungurenii în Muntenia. Dacă în cazul Olteniei, pășunile s-au împușinat în secolul al XVIII, ca rezultat al defrișărilor și deștelenirilor, în scopul dezvoltării agriculturii, singura atracție pentru oierii de la munte rămânând bălțile Bistreț (Dolj) și Potelul (Romanai), în schimb în cazul Munteniei, Bărăganul cu bălțile anexe - ale Ialomiței și Brăilei, va mai oferi încă un timp posibilități de iernat și pășunat, după care mocanii se vor strămuta în Dobrogea. Din Hațeg, prin Mărginimea Sibiului și până dincolo de Țara Bârsei, în Covasna, turmele ciobanilor transilvăneni au constituit șuvoaie neîntrerupte prin trecători și mai departe prin văile râurilor Jiu, Olt, Argeș, Dâmbovița, Ialomița, Prahova, Teleajăn și Buzău - spre bălțile și vadurile de la Dunăre, un flux de oameni și animale ce s-a desfășurat după trecerea munților în evantai, de la Turnu Severin și până la Brăila.

O analiză a catagrafiilor Isprăvnicatului străinilor de la București, aflate la Arh. St., prin întocmirea unor statistici ale străinilor, arată că situația din Muntenia era similară cu cea din Oltenia. În județele de munte - spre exemplu, adică Argeș, Muscel și Dâmbovița, precum și în partea muntoasă a județelor Prahova, Săcueni, Buzău și Râmnicu Sărat, slobozii erau alcătuite din români transilvăneni, în timp ce în partea de șes a ultimelor patru

judete de mai sus, limitrofe Bărganului, se infiltrase și populație de peste Dunăre, în parte tot români! Dacă în județele de șes, ca Teleorman, Olt și Plosca, străinii stabiliți aici erau bulgari sau români reîntorși din refugiu, în schimb în județele Ialomița și Ilfov, aparținând Bărganului, numărul ungurenilor reprezenta a treia parte în raport cu străinii veniți de peste Dunăre. Din cele 1565 familii venite în perioada 1818-1831 și incluse în slobozii, circa 4.000 erau familii alcătuite din români transilvăneni. Ultima catagrafie a Visteriei și anume _____ lui mai - iunie, oglindește situația străinilor aflați în slobozii la acea dată. Astfel:

În județele Argeș se aflau înscriși **711**, repartizați în 67 localități, din care cei mai mulți în satele: Costești (31), Ciofrângeni (27), Copăceni (19), Curtea de Argeș (18), Albești (17), Cepari (17), Mălureni (16), Mușătești (16), Valea Faurului (15), Rădăcinești Poenari (14), Schei (13), Valea Danului (12), Carpenișu (12), Dești (11), Alimănești (11), Vătășești (11), Zărnești (10), Băiculești (10), Vâlcelele (10), Bleici (10), Galicea (10), Sâmburești (10), Goranu (9), Cuca (9), Valea Albă (8), Budești (8), Stoiceni (8), Urși (8), Olanu (8), Lăunile (8), Valea Babii (7), Bârsoiu (7), Uda (7), Cocu (7), Prundu (7), Bascovu (7), Păuneasa (7), Vâlsănești (6), Valea Luminii (6), Izbășești (6), Milcoiu (6), Păroși (6), Săpata (6), Geamăna (6), Bohari (5), Stroești (5), Tutana (5), Suicile (5), Poiana de Topologu (5), Ruda (5), Stănești (5), Topana (5), Păduroi (5), etc.

În județul Muscel, se aflau înscriși **458**, repartizați în 54 localități, dintre care cei mai mulți în satele: Băjești (33), Corbii (34), Ruscălu (20), Ștefănești (19), Ciocănești (18), Valea Mare ot Vieros (18), Vlădești (17), Topoloveni (14), Runcănești (14), Budișteni (11), Cuimești (11), Aninoasa (11), Bălilești (11), Lerești (11), Izvorani (10), Păcioiu (10), Ciulnița (8), Cârstieni (8), Domnești (8), Valea mare de lângă Oraș (8), Tămășești (7), Stâlpeni (7), Dragoșlanele (6), Boteni (6), Vițichești (5), Retevoiești (5), Mioveni (5), Racovița (5), Schitu Golești (5), Juguru (5), etc.

În județul Dâmbovița, se aflau înscriși **441**, repartizați în 66 localități, dintre care cei mai mulți în satele: Brezoaia Brăiloiului (33), Odaia Turcului (17), Cârsteasca (12), Florești (12), Brăiloiu (11), Comișani (11), Cazaci (10), Bănești (9), Dragoiești (8), Bălteni (8), Gura Văii Largi și Geamănul (8), Stareța (7), Brănești (7), Branîștea (7), Florești (6), Racovița (6), Lucieni (6), Coțești (6), Sărdan (6), Ludești (6), Pătroaia (6), Deruța (5), Bâldana (5), Văcărești (5), Stănești și Copacu (5), Valea Lungă (5), Hăbeni (5), etc.

În județul Prahova, se aflau înscriși **533**, repartizați în 54 localități, dintre care cei mai mulți în satele: Cornu (31), Bairactaru (30), Zalhanooa Brâncoveanului (44), Nedelea (29), Trestieni (19), Tezla (18), Cioranii de Jos și Ruș (17), Goruna și Gura Cumetii (17), Hătcărău (15), Radila (12), Pățești (10), Brebu (9), Brătășanca (9), Crângu Teiului (9), Valea Seacă (8), Merii Drăgănești (8), Târșoru (8), Ruda (7), Brazi (6), Pietriceaoa (6), Moara Stariței (6), Olari (6), Cătirea și Călinești (6), Filipeștii de Pădure (5), Mărgineni (5), etc.

În județul Săcuieni, se aflau înscriși **449**, repartizați în 40 localități, dintre care cei mai mulți în satele: Pietroasa (39), Tohăneanca (27), Mehedința (27), Vărăști (26), Bâșteni și Fefelei (23), Istău și Baba Ana (21), Auraru (18), Pătârlagele (13), Condurați (12), Ceptura (11), Fântânelele (10), Urlați (10), Breaza (9), Vadu Săpat (9), Văleni (9), Văleanca (8), Racova (8), Tisău (8), Magula (7), Pietricica (6), Gura Bucovului (6), Săhăteni (5), Boldeștii Grădiștea (5), Ghiojdu (5).

În județul Buzău, se aflau înscriși **550**, repartizați în 34 localități, dintre care cei mai mulți în satele: Bâlhacu (43), Curțești (25), Coccoana Elenco (24), Ciuculeasa (23), Făurei (21), Cremenea (20), Mățești (19), Zărnești (17), Satu lui Marin (16), Zmeeni (14), Nisipeni (14), Hârboca (14), Lipia (13), Surdila (11), Strâmbu (10), Cilimbăia (7), Tufele Cătunii (7), Jugureanu (6), Macoveni (16), Brădeanu (5), Tințești (5), etc., precum și în satele plaiurilor Slănicului (57) și Pârșcovului (41).

În județul Râmnicu Sărat, se aflau înscriși 884, repartizați în 44 localități, dintre care cei mai mulți în satele: Dudescu (131), Gura Călmățuiului (80), Lacu Riții (54), Domnița și Baba Vișa (48), Caltea (44), Chioibășești (39), Mihălceni (34), Mărtinești (24), Osmanu Ceauș - Hagiul Tairu (24), Bogza (23), Băndoiu (23), Piscul Negrii (23), Hârtoape (20), Plopii Luncii și Perișor (19), Voltinu (17), Malurile (14), Colibași (13), Retezați (12), Gura Galiții (11), Cufuriți (11), Boldu, Balta Albă și Lamba (11), Bătrâna (11), Căiata (9), Maranoiu (9), Costești (8), Urichești (8), Costieni (8), Ciardoiu (7), Mucești (6), Sihlile (5), Rubla (5), etc.

În satele de șes ale județului Prahova, Săcueni, Buzău și Râmnicu Sărat se aflau și sârbi (de fapt bulgari). Dacă în satele județelor de șes și deal - Teleorman, Vlașca și Olt - ungurenii erau în număr mic, în schimb în județul Ilfov numărul lor rivaliza cu cel al bulgarilor iar în județul Ialomița, numărul ungurenilor (mocanilor) era preponderent (Brăila nu face obiectul discuțiilor, deoarece până la data aceea ea fusese raia turcească și va deveni județ mai târziu).

Toate datele de mai sus sunt confirmate și de recensământul din 1838 în care numărul și naționalitatea locuitorilor veniți de peste granița Țării Românești reprezintă certitudini. Este adevărat că identificarea ungurenilor în special a celor din județul Argeș prezintă și unele dificultăți. Astfel, în cazul acestui județ, Obșteasca catagrafie de la 1838 trece numai un număr de 38 familii de ungureni, ori se știe că un număr însemnat de români transilvăneni s-au stabilit în Țara Românească încă din cea de a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. În exclusivitate români, la recensământ, transilvănenii nu au mai fost trecuți ca fiind de neam "ungurean", ci români, ca unii ce fuseseră deja împământeniți. Le simțim însă prezența și astăzi prin satele acestui județ, după poreclă (ungureanu, mocanu, etc.), după aspectul portului și după accentul și graiul pe care îl vorbesc. Sate ca Valea

Donului, Costești, Albești, Suici, Cepari, Căpățâneni, Ciofrângeni, Marina și Streini, aveau la 1838 și adaosul de "Ungurenii".

În parte, situația era aceeași și în celelalte județe de munte. Astfel, județul Muscel, care la 1838 avea 295 familii de ungurenii nu figura cu niciunul în satele Berivoieștii Ungurenii, Botenii Ungurenii, Bădenii Ungurenii și Slănic Ungurenii; județul Dâmbovița cu 205 familii de ungurenii, nu figura pe niciunul în satele Lucienii Ungurenii și Drăgoieștii Ungurenii; județul Prahova cu 313 familii de ungurenii, nu figura cu niciunul în satele Măneștii Ungurenii și Filipeștii Ungurenii; județul Saac (Săcuieni) cu 557 familii de ungurenii, nu figura cu niciunul în satele Homorâciu Ungurenii, Măneciu Ungurenii, Popeștii Ungurenii, Valea Arici Ungurenii și Valea Vii Ungurenii, județul Râmnicu Sărat cu 80 familii de ungurenii, nu figura cu niciunul în Târgul Căndeși Ungurenii și în satul Ungurenii et Sihle. Și să nu uităm că la denumirea oficială a acestor sate figura și adjectivul "Ungurenii"!

Chiar și într-un județ de șes ca Ilfov, care avea însă cel mai mare număr de ungurenii (1541) familii, nu figura cu niciunul la Gherghina Ungurenii, localitate ce constituia "nodul" de răspândire a mocanilor veniți cu "oile prin pasul Bratocea și unde aceștia își aduseseră de peste munte până când și biserica de lemn".

Din păcate, ne lipsesc date tocmai despre județul Ialomița, inima Bărăganului care a constituit platforma de pe care ungurenii au trecut peste Dunăre în Dobrogea, alcătuiind, la jumătatea secolului trecut, un sfert din populația acestei provincii. După datele recensământului de la 1838, românii transilvănenii aflați în Muntenia erau în număr de 3.479 familii. Așa cum am mai pus însă, ei trebuie să fi fost în număr mult mai mare, dar cu ocazia recensării lor au fost trecuți ca fiind de neam român. În general, în catagrafia de la 1838 ei figurează ca fiind de neam ungurean, mocan, bârsan, țuțuian, ardelean dar și secelean, brașovean, mărginean, etc. Repartiția lor pe județe era următoarea: Ilfov (inclusiv București) - 1.541 familii, Saac - 557 familii, Prahova -

313, Buzău - 351, Muscel - 295, Dâmbovița - 205, Slaru Râmnic - 80, Argeș - 38, Brăila - 27, Vlașca - 50, Teleorman - 10.

De remarcat faptul că, la epoca respectivă, oierii nu s-au îndreptat către Brăila, Giurgiu și Turnu - Raiale Turcești, pe atunci ceea ce explică în parte numărul lor foarte redus în județele respective (Olt, Teleorman, Vlașca și Râmnicu Sărat). În schimb, ei au afluier cu turmele, prin Bărăgan, spre Balta Ialomiței și mai apoi în Dobrogea. De-abia după desființarea raialelor și părăsirea lor de către turci, în 1829, "evantaiul" de răspândire a transumanței va cuprinde întreg spațiul ce cuprindea bălțile Dunării. Capitala țării constituia o mare atracție pentru oieri, deoarece le oferea posibilitatea de a-și valorifica produsele.

De aceea, ungurenii (mocanii) vor fi prezenți în numeroasele moșii domnești, mănăstirești și boierești din împrejurimile Bucureștiului. De-a lungul Luncilor Argeșului, Dâmboviței și Ialomiței, alături de robii țigani și grădinarii "sârbi" (bulgari).

Este de subliniat rolul deosebit de important al românilor transilvăneni prin contribuția adusă de ei la unitatea etnică și culturală a poporului român ("noi românii suntem un popor de circulație neîntreruptă, de unde vine și unitatea noastră națională", Nicolae Iorga). Aceeași limbă, aceeași credință și aceleași obiceiuri vehiculate de-a lungul secolelor în spațiul carpatodunăreano-pontic au dus la unitatea și conștiința de neam în cele 4 provincii românești: Transilvania, Țara Românească, Moldova și Dobrogea. Un unicat pentru Europa! Oierii veniți de peste Carpați au adus cu ei în provinciile de dinco de Carpați priceperea și hărnicia, spiritul de ordine și corectitudine, cinstea și omenia, un minunat folclor plin de dor și dragoste de țară, ca și un port străvechi immortalizat în piatra Columnei lui Traian de la Roma și care ne amintește de populația Daciei. Transilvania a dat intelectuali de seamă Principatelor Române de la est și sud de Carpați care au adus o contribuție însemnată la organizarea învățământului pregătirea și participarea la revoluții, ca și la

războaiele de independență națională. Nume ca: Gheorghe Lazăr, Ioan Maiorescu, Aron Florian, August Treboniu Laurian, Al. Papiu Ilarion, B. Câmpeanu, Eftimie Murgu, Vasile Lucaciu, Octavian Goga, Gheoghe Coșbuc și mulți alții rămân înscrise pentru totdeauna cu litere de aur în Istoria României.

BIBLIOGRAFIE

1. Arh. St. Buc., Fond. Administrative vechi
2. Divanul Săvârșitus și Ms. 838
2. Arh. St. Buc., Fond Catagrafie (P.I. și P.II)
3. Matei D. Vlad - *Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova (sec. XV-XVIII)*, 1973
4. St. Meteș - *Emigrări românești din Transilvania în sec. XIII-XX* (1971)
5. C. Constantinescu-Mircești - *Păstoritul transhumant*

N.B. 1. S-a introdus în ghilimele apelativul ungureni pentru a evidenția și mai mult atribuirea lui numai românilor din "Țara Ungurească" (Transilvania) de unde și Ungro-Vlahia, adică Valahia dinspre Ungaria, pentru Principatul, alcătuit din provinciile Muntenia (Valahia Mare) și Oltenia (Valahia Mică), denumit în documente "Țara Românească".

2. Denumirea de ungureni a avut un caracter generic, pentru cei din estul Țării Românești, adică în Bărăgan și cei din Dobrogea folosindu-se cu precădere termenul de mocani.

3. Articolul a fost întocmit după o lucrare mai mare aflată în manuscris (1987), “Sloboziile din Țara Românească” (144 pag.) de M. Chiriță.